

Türkiye Cumhuriyeti Biřkek Büyükelçilięi Eğitim Müřaviri Kürřat Dulkadir ile Biřkek'te "Kırgızistan'da Türkçe Öğretimi ve Türk Kültürü" Üzerine Yapılan Söyleři*

Soru 1) Kırgızistan'da Eğitim Müşavirliğine bağlı kurumlar hakkında bilgi verir misiniz?

Dulkadir: Ankara ve Biřkek arasında 1992 yılında imzalanan eğitim alanında iş birliği anlaşmasına istinaden Kırgız Türk Anadolu Lisesi ve Kırgız Türk Anadolu Kız Meslek Lisesi adlı eğitim kurumları açılmıştır. 1996 yılında ise Türkiye Türkçesinin Kırgızlara öğretilmesi amacıyla Biřkek Eğitim Müşavirliğine bağlı olarak Türkiye Türkçesi Öğretim Merkezi faaliyete geçirilmiştir. Daha sonra Türk iş insanları, Manas Üniversitesinde görev yapan öğretim üyeleri, TTÖMER veya diğer okullarda çalışan öğretmenler gibi farklı kesimlerin çocuklarının eğitim öğretim ihtiyaçlarının karşılanması gündeme gelmiştir. Bunun sonucunda Biřkek Türk Anadolu Lisesi bünyesinde 1998-1999 eğitim ve öğretim yılında MEB'den onay alınmak suretiyle Türkçe eğitim veren sınıflar açılmıştır. Ancak zaman içerisinde ilkokul, ortaokul ve lise ihtiyacı doğmuştur. Bu nedenle Türkiye, Manas Üniversitesi Cal Yerleşkesinde 2016 yılında öğrenci alımına başlayan Biřkek Türk İlkokulu ve Biřkek Türk Ortaokulu adlı eğitim kurumlarını hayata geçirilmiştir.

Zamanla derslikler yetersiz kaldığı için Türk hükümetinin ve Türk iş insanlarının katkıları sayesinde sekiz derslikten oluşan ek bir bina inşa edilerek 2025 yılında faaliyete geçirilmiştir. Ayrıca gene aynı yıl kendi binası yetersiz kalan Kırgız Türk Anadolu Lisesi de yapılan yeni mekâna nakledilmiştir. Böylece Biřkek Türk Okulu, Biřkek Kırgız Türk Anadolu Lisesi adı altında Biřkek Türk İlkokulu ve Biřkek Türk Ortaokulu bir araya getirilmiştir. Bahsi geçen okullar uzun yıllardan beri faal olsalar da Kırgızistan hükümeti tarafından Türkçe öğretim yaptıkları için tanınmamışlardır. Neticede Kırgız hükümetiyle yapılan yoğun diplomatik temaslar meyvelerini vermiş ve Mayıs 2024'te söz konusu okulların lisansları alınmıştır. Böylece Türkiye'nin tüm yurt dışı teşkilatları içerisinde MEB müfredatına bağlı, eğitim dili Türkçe olan ve e-okul sistemine kayıtlı ilk eğitim kurumu ortaya çıkmıştır. Ancak Kırgızistan hükümeti lisansın verilmesinin ardından Biřkek Türk Okuluna sadece Türk öğrencilerin kabul edilebileceğini Kırgız öğrencilerin ise kayıt edilmemeleri gerektiğini bildirmiştir. Diğer bir ifadeyle Biřkek Türk Okulu, bünyesindeki okullarda hâlihazırda kayıtlı olan öğrenciler mezun olduktan sonra bu eğitim kurumlarına sadece Türk öğrenciler kabul edileceklerdir. Kırgız Türk Anadolu Kız Meslek Lisesi istisnai bir durum teşkil etmektedir. Çünkü bu kurum açıldığı günden bu yana sadece Kırgızistan uyruklu öğrencileri bünyesine katmaktadır.

Soru 2) Kırgızların Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okulları tercih etmelerinin temel sebepleri nelerdir?

Dulkadir: Her şeyden önce Kırgızistan'daki devlet okullarının aksine bizim okullarımızda eğitim ve öğretimin ücretsiz olması Kırgız velileri ve öğrencileri cezbetmektedir. Ayrıca Kırgız devlet okulları eğitim öğretim sisteminde geride kalmış durumdadırlar. Örneğin Kırgızlar kendi kitaplarını basmak yerine hâlen Ruslardan kalan kitaplar üzerinde değişiklikler yaparak ihtiyacı karşılama yoluna gitmektedirler. Ayrıca öğretmen maaşları düşük olduğu için gençler bu mesleğe yönelmemektedirler. Tam da bu yüzden hâlihazırda Kırgız okullarında eğitim veren öğretmenlerin yaş ortalamaları çok yüksektir. Bunun haricinde mevcut eğitimcilerin ders anlatma yöntemleri öğrenciler tarafından katı

* Bu söyleşi Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi Tuęçe Artar Akça tarafından 15 Nisan 2025 tarihinde Biřkek'te gerçekleştirilmiştir.

bulunmaktadır. Türklerin kurdukları ortaöğretim kurumlarında, Türk dili ve sayısal ağırlıklı dersler Türk öğretmenler, Kırgız tarihi ve Rusça dersleri ise Kırgız öğretmenler tarafından işlenmektedir. Okullarımızda öğrenim gören öğrenciler Türk öğretmenleri çok sevdiklerini ve derslerin eğlenceli geçtiğini dile getirmektedirler. Bu sebeplerin yanı sıra okullarımızın başarı seviyelerinin yüksek olması ve öğrencilerimizin özellikle Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı gibi Türkiye'nin çeşitli kurumlarının sağladığı burslar aracılığıyla yükseköğretimlerine Türkiye’de devam etme şansına sahip olmaları Kırgızları cezbeden unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Öğrencilerden gelen yoğun talep nedeniyle 2025 yılında Türkiye Bursları kapsamında Kırgızistan’a ayrılan kontenjanın daha önceleri 100 kişi olan kapasitesinin 300’e çıkarılması sağlanmıştır. Diğer yandan Türk okullarına halkın gösterdiği teveccüh oldukça yüksektir. Örneğin 2024 yılında Anadolu Lisesine 1000, Kız Meslek Lisesine ise yaklaşık 900 öğrenci başvuruda bulunmuştur. Bu talebi karşılayabilmek için bakanlığın onayı alınarak Anadolu Lisesinin 50 olan kontenjanı 2024-2025 eğitim öğretim dönemi için 75’e çıkarılmıştır. Kontenjanlar daha sonraki yıllarda talebe göre belirlenecektir.

Soru 3) Eğitim Müşavirliğine bağlı kurumlarda öğrenim gören Kırgız öğrencilerin Türkçe düzeyleri hakkında bilgi verir misiniz?

Dulkadir: Bildiğiniz üzere Kırgızlar, Türkçeyi diğer milletlere nazaran daha kolay öğrenmektedirler. Bunun temel sebebi Kırgızcanın ve Türkçenin aynı dil ailesine mensubiyetidir. Ana dilini iyi bilen Kırgız öğrenciler Türkçeyi de iyi bir seviyede öğrenmektedirler. Anadolu Lisesi ve Kız Meslek Lisesi öğrencileri hazırlık eğitimi almak zorundadırlar. Söz konusu eğitim ve öğretim yılında 18 saat Türkçe ve 12 saat İngilizce dersi alan gençler, birinci sınıfa B1-B2 seviyesinde bir Türkçe bilgisiyile başlamaktadırlar. Mezun oldukları vakit ise Türkiye Türkçesinin dil bilgisine tamamen vakıf olmaktadır. Örneğin Türkçede öğrenilmesi en zor konulardan biri olan deyimleri ve atasözlerini rahatlıkla anlayıp kullanabilecek seviyeye gelmektedirler.

Soru 4) TTÖMER kurslarına hangi milletler rağbet etmektedirler? Sizce Kırgızların Türkçe öğrenme sebepleri nelerdir?

Dulkadir: TTÖMER kurslarına en fazla talep Kırgızlardan gelmektedir. Bu halkı ise sırasıyla Ruslar ve Ahıska Türkleri takip etmektedir. Düzenlenen kurslara nadiren de olsa Kazaklar ve Özbekler katılmaktadırlar. TTÖMER kurslarına katılan Kırgızların %50’si Türkçeyi Türkiye’de iş bulmak ve bu ülkeye yerleşmek amacıyla öğrenmektedir. Geriye kalanların bir kısmı üniversite öğrencisi oldukları için Türkiye’de lisansüstü eğitim almak amacıyla bu kurslara dâhil olurken bazıları ise büyük Türk ailesine mensup olmanın etkisiyle Türkçe öğrenmeye karar vermektedir.

Soru 5) Yukarıda bahsettiğiniz kurumların Kırgızlara Türkiye Türkçesinin öğretilmesinde ve Türk kültürünün benimsetilmesinde oynadığı rol nasıl değerlendirilebilir?

Dulkadir: Okullarımızda ve kurslarımızda Türkçe ve Türk kültürü, dilin ve kültürün bir bütün olduğu anlayışından hareketle öğretilmektedir. Bu bağlamda Türkiye’de ortaöğretim müfredatında yer alan tüm önemli günler ve haftalar burada da çeşitli etkinliklerle kutlanmakta veya anılmaktadır. Ayrıca 2024 yılında bir takım projeler aracılığıyla 35-40 civarında Kırgız öğrenci Türkiye’ye gönderilmiştir. Buna karşılık Türkiye’den gelenler ise Kırgızistan’da bir hafta misafir edilmiştir. Diğer yandan Kardeş Okul Projesi çerçevesinde ise 2025 yılında 65 öğrenci Türkiye’deki kardeş okula gönderilmiştir. Gene aynı yılın Nisan ayında 25 kişi daha söz konusu proje aracılığıyla Türkiye’yi ziyaret etme imkânına sahip olmuştur. Söz konusu programlar, Kırgız ve Türk gençlerinin kültürel anlamda

kaynaşmasına katkıda bulunmaktadır. Esasen Kırgızlar, Türkçeye ve Türk kültürüne ilgi duyan bir topluluktur. Hâliyle Kırgız öğrenciler okul sıralarına Türkçeye ve Türk kültürüne aşina olarak gelmektedirler. Şöyle ki özellikle Türk dizileri ve Türkiye'nin tarihî ve turistik mekânları hakkında neredeyse bir Türk vatandaşından daha fazla bilgiye sahiptirler. Bundan dolayı Kırgızlar arasında kültür ve turizmde tanıtıma pek ihtiyacımız olmadığını söyleyebilirim.

Not: Bu söyleşinin ortaya çıkmasına irtibat sağlamak suretiyle katkıda bulunan Türk iş adamı Kürşad Öndeş Bey'e teşekkürü bir borç bilirim.